उशना काण्वः।पवमानः सोमः। त्रिष्टुप्।

अयं सोम इन्द्र तुभ्यं सुन्वे तुभ्यं पवते त्वमस्य पाहि।

त्वं ह यं चकृषे त्वं ववृष इन्दुं मदाय युज्याय सोमम्॥ ९.०८८.०१

अयम्- एषः। सोमः- रस। इन्द्र- परमेश्वर। तुभ्यम्- त्वदर्थम्। सुन्वे- निष्पन्नः। तुभ्यम्- त्वदर्थम्। पवते- क्षरति। यम्। त्वम्। चकृषे- करोषि। त्वम्। यं सोमम्- रसम्। मदाय- तृप्तये। युज्याय- योगाय समाधये। ववृषे- वृणोषि। अस्य- एतस्य रसस्य धारणाम्। त्वम्। पाहि- रक्ष ॥१॥

स ईं रथो न भुरिषाळयोजि महः पुरूणि सातये वसूनि।

आदीं विश्वा नहुष्याणि जाता स्वर्षाता वने ऊर्ध्वा नवन्त॥ ९.०८८.०२

स ईम्- सोयम्। रथो न - रथ इव। भुरिषाट्- बहुधारकः। अयोजि- युज्यते। महः- महात्मा। पुरूणि वसूनि- बह्व्यः संपदः। सातये- लब्धये प्रापितवानसि। आत्- अनन्तरम्। ईम्- सोमं रसम्। विश्वा- सर्वे। ऊर्ध्वा- उत्कृष्टाः। नहुष्यानि जातानि- मनुष्याः। वने- वननीये हृदये। नवन्त- सङ्गच्छन्ति ॥२॥

वायुर्न यो नियुत्वाँ इष्टयामा नासत्येव हव आ शम्भविष्ठः।

विश्ववारो द्रविणोदा इव त्मन्पूषेव धीजवनोऽसि सोम॥ ९.०८८.०३

सोम- रस। इष्टयामा- इष्टगतिः। नियुत्वान्- नियतः। वायुर्न- वायुः प्राणाधिदेवतेव। नासत्येव- अश्विनौ प्राणेशाविव। हवे- आह्वाने। आ- समन्तात्। शंभविष्ठः- अतिशयेन आनन्दकरोसि।

Dr. Rangani
WEBOLIM

त्मन्- स्वात्मना। विश्ववारः- सर्ववरेण्यः। द्रविणोदा इव- संपद्दायक इव भवसि। पूषेव- पोषक आत्मसूर्य इव। धीजवनः- मनोवेगः। असि- भवसि ॥३॥

इन्द्रो न यो महा कर्माणि चक्रिर्हन्ता वृत्राणामसि सोम पूर्भित्।

पैद्वो न हि त्वमहिनाम्नां हन्ता विश्वस्यासि सोम दस्योः॥ ९.०८८.०४

यः। इन्द्रो न- ईशनाधिदेवतेव। महा कर्माणि- महाकर्माणि। चक्रिः- अकरोः। सोम- रस। वृत्राणाम्- आवरणानाम्। हन्ता- नाशकः। पूर्भित्- बन्धभेदकः। असि- भवसि। त्वम्। पैद्वो न- अश्व इवासि। अहिनाम्नाम्- अप्रज्ञास्थभावनानाम्। हन्ता- नाशकः। विश्वस्य- सर्वस्य। दस्योः- चोरभावनस्य। हन्ता असि ॥४॥

अग्निर्न यो वन आ सृज्यमानो वृथा पाजांसि कृणुते नदीषु।

जनो न युध्वा महत उपब्दिरियर्ति सोमः पवमान ऊर्मिम्॥ ९.०८८.०५

वने- अरण्ये। यः। अग्निर्न- पावक इव। आ- समन्तात्। सृज्यमानः- सृष्टः। नदीषु। वृथा- अनायासेन। पाजांसि- बलानि। कृणुते- कुरुते। युध्वा जनो न- योद्धारो जना इव। महतः- महान्तं मन्त्रम्। उपब्दिः- शब्दायमानो भवति। पवमानः सोमः- पुनानो रसः। ऊर्मिं- तरङ्गम्। इयर्ति- प्रेरयति ॥५॥

एते सोमा अति वाराण्यव्या दिव्या न कोशासो अभ्रवर्षाः।

वृथा समुद्रं सिन्धवो न नीचीः सुतासो अभि कलशाँ असृग्रन्॥ ९.०८८.०६

एते- इमे। सोमाः- रसाः। वाराण्यव्या- वरणीयं रक्षाभूतं प्रतीकम्। अति- अतिक्रम्य च सरति। अभ्रवर्षाः- मेघाख्यस्थैर्यनिष्पन्नाः। दिव्या न कोशासः- दिव्या आपो मूलशक्तिधारा इव भवन्ति।

Dr. Rangani
WEBOLIM

वृथा- अनायासेन। समुद्रम्- अर्णवं प्रति। सिन्धवो न नीचीः- नीचीनाग्रा नद्य इव। सुतासः- निष्पन्ना रसाः। कलशान्- प्रतीकभूतान्। अभि असृग्रन्- अभिगच्छन्ति ॥६॥

शुष्मी शर्धो न मारुतं पवस्वानभिशस्ता दिव्या यथा विट्।

आपो न मक्षू सुमतिर्भवा नः सहस्राप्साः पृतनाषाण्न यज्ञः॥ ९.०८८.०७

शुष्मी- बली। मारुतं न शर्धः- मरुद्गण इव। पवस्व- क्षर। अनभिशस्ता दिव्या यथा विट्- अनिन्दितदिव्यप्रजेव क्षर। नः- अस्मदर्थम्। मक्षु- शीघ्रम्। आपो न- मूलशक्तिधारा इव। सुमतिः- अनुग्रहबुद्धिः। भव। सहस्राप्साः- विश्वरूपः। अप्स इति रूपनाम। पृताषाट्- अन्तरायैर्जनितयुद्धसहनशीलः। यज्ञः। न- इव भवसि ॥७॥

राज्ञो नु ते वरुणस्य व्रतानि बृहद्गभीरं तव सोम धाम।

शुचिष्ट्वमसि प्रियो न मित्रो दक्षाय्यो अर्यमेवासि सोम॥ ९.०८८.०८

वरुणस्य- ऋताधिदैवतस्य। राज्ञः- नृपस्य। ते- तव। व्रतानि- धर्माः महान्तः सन्ति। तव- भवतः। धाम- सदनम्। सोम- रस। बृहत्- महत्। गभीरम्- गम्भीरं भवति। त्वम्। शुचिः- शुद्धः। असि- भवसि। प्रियो न मित्रः- सुहृदिव प्रियः। दक्षाय्यः- समर्थः। अर्यमेव- दानशीलदेवतेव। सोम- रस। असि- भवसि ॥८॥

Dr Ranganji
WEBOLIM